

Jihlava má další Kameny zmizelých

Eliška Kubíková je zároveň bývalou ředitelkou Zoologické zahrady Jihlava

Na osudy jihlavských židovských rodin během druhé světové války se nezapomíná ani v Jihlavě. Díky snaze Elišky Kubíkové, která mimo jiné 13 let úspěšně vedla jihlavskou zoologickou zahradu, se v krajském městě objevily další tři Kameny zmizelých.

Pojďme si na začátku říci, co to Kameny zmizelých vlastně jsou.

Jedná se o dlažební kostky s mosazným povrchem, které jsou vsazené do chodníku. Říká se jim také Stolpersteine podle původního projektu německého umělce Guntera Demniga a zpravidla připomínají osudy lidí, kteří byli nacisty deportováni a následně i zavražděni v koncentračních nebo vyhlazovacích táborech, ale můžou se týkat i těch, kteří věznění přežili. Umísťují se před domy, ve kterých lidé před svým tragickým osudem naposledy žili.

Komu jsou Kameny zmizelých v ulici Seifertova věnovány?

Tyto Kameny zmizelých, které byly instalovány a následně odhaleny na začátku září, jsou věnovány třem obětem holocaustu. Jedná se o matku a dva syny rodiny Spitzerových – Anna, která zahynula v Lodži, Theodor, který zemřel v koncentračním táboře Kaufering u Dachau a Ferry, který zahynul v koncentračním táboře v Poznani.

Kde přesně lidé Kameny zmizelých věnované rodině Spitzerových najdou?

Jak už jsem zmínila, Kameny zmizelých se zpravidla instalují v místě posledního bydliště, které oběti nacistické zločiny nedobrovolně opustily. Tyto miniaturní pomníčky jsou proto instalovány v dlažbě chodníku před domem v Seifertově ulici č. 13.

Právě tuto vilu zakoupil v 30. letech minulého století Josef Spitzer.

Přesně tak. Byl to spolumajitel „Továrny na konzervy a uzeniny v Kostelci“. V roce 1935 však zemřel a ve vile pak bydlela jeho manželka se třemi syny. Nejmladší z nich, patnáctiletý Hanuš ale v roce 1938 podlehl nemoci. Krátce nato, za nacistické okupace, byl židovské rodině dům zkonfiskován a vdova a dva starší synové byli nuceni se přestěhovat. Následně byli odvezeni do koncentračních táborů, kde všichni zahynuli.

Jak a kdy vás napadlo Kameny zmizelých nechat před vilu umístit?

Dům je v současnosti sídlem jihlavského sboru Evangelické církve metodistické (ECM), jejíž jsem členkou. Církev budovu získala v roce 1968 výměnou za vilu v ulici V Důlkách, která musela ustoupit stavbě

silnice. Farnost se již po několik let zapojuje do celorepublikové akce Noc kostelů a také do akce Den evropského dědictví, kdy vilu zpřístupňuje široké veřejnosti. Součástí programu jsou i komentované prohlídky. Pro tuto potřebu jsem se pokusila vypátrat příslušné údaje v Okresním archivu Jihlava. Dokumenty však zároveň vypovídaly mnohé o tragickém osudu rodiny, která v domě žila. Pak už se vše skládalo jako puzzle. Dozvěděla jsem se více o Kamenech zmizelých, navštívila místa, kde byly již položeny a také potkala ty správné lidi. Nakonec jsem se zkontaktovala i s žijícími potomky rodiny a to už se mě osudy jejich členů začaly dotýkat takřka osobně.

Poté, co se vedení jihlavského sboru ECM ztotožnilo s cílem instalovat tyto miniaturní pomníčky, zažádala farnost o finanční podporu města. Město Jihlava zareagovalo vstřícně a navíc sám pan primátor Petr Ryška převzal nad připravovanou akcí záštitu.

V úvodu jsme zmínili, že Kameny zmizelých byly slavnostně odhaleny na začátku září.

Ano, ale myšlenka vznikla již na jaře a konkrétní podoba akce se začala rodit na Festivalu židovské kultury v Polné, kde jsem ohledně hudebního vystoupení kontaktovala dámské klezmerové trio Nešama. Pro intelektuálně naladěné posluchače se podařilo domluvit odbornou přednášku politoložky Ireny Kalhousové na aktuální téma současného dění v Izraeli. A na moji výzvu ochotně a nezištně zareagovala herečka Horáckého divadla Lenka Schreiberová, která přečetla část zápisků Anny Spitzerové z koncentračního tábora Terezín.

Svým proslovem přispěl a aktu odhalení Kamenů zmizelých se ujal primátor Petr Ryška v doprovodu náměstka Martina Laštovičky.

Kolik Kamenů zmizelých v Jihlavě aktuálně je?

V Jihlavě byla dosud pouze dvě místa, kde jsou Kameny zmizelých umístěny. Jedním z nich je chodník v Mahlerově ulici č. 4, kde se nacházejí tři kameny rodiny Bernstein. Ještě dříve byly instalovány čtyři kameny před sídlem Jihlavských listů ve Fritzově ulici, kde žila rodina Neumannových. Nejnovější adresa – Seifertova 13 – je tak třetí jihlavskou adresou a věřím, že ne poslední.